

DANTE

A POKOL

A DIVINA COMMEDIA ELSŐ RÉSZÉ

PRÓZÁBA ÁTÍRTA ÉS MAGYARÁZTA:
CS. PAPP JÓZSEF
TANÁR

TARTALOM

ELŐSZÓ.
BEVEZETÉS.

ELSŐ ÉNEK.
(Az erdő. A hegyoldal. A három vadállat. Virgil. Az agár.)

MÁSODIK ÉNEK.
(A költő aggodalmai. Virgil bátorítása. A mennyei hölgyek. Az útraindulás.)

HARMADIK ÉNEK.
(A pokol kapuja. A tornác. Közönyösek és gyávák. Coelestin pápa. Az Acheron. Charon. Az átmenet. Földindulás.)

NEGYEDIK ÉNEK.
(Első kör: A limbus. A keresztség nélkül meghaltak. A patriarchák és az ó-kor hősei, költői, bölcsészei.)

ÖTÖDIK ÉNEK.
(A testiség rabjai. II. kör. Minos. Francesca.)

HATODIK ÉNEK.
(III. kör: A torkosak. Cerberus. Ciacco. Plutus.)

HETEDIK ÉNEK.
(IV. kör: A fősvények és pazarlók. A szerencse. - V. kör: Indulatosak.)

NYOLCZADIK ÉNEK.
(V. kör. Indulatosak (folytatás) - Flegias. Argenti Fülöp. Dis vára. Az ördögök.)

KILENCZEDIK ÉNEK.
(Erikto. A furiák. A mennyei követ. - VI. kör: Az eretnekek.)

TIZEDIK ÉNEK.
(Farinata degli Uberti. Cavalcante Cavalcanti. II. Frigyes és a bibornok.)

TIZENEGYEDIK ÉNEK.
(Anastasius pápa sirja. A pokol felosztása.)

TIZENKETTEDIK ÉNEK.

(A VII. kör első alköre: Zsarnokok és gyilkosok. Minotauros.
A Centaurok. Ezzelino. Estei Obizzo. Guido da Monforte.)

TIZENHARMADIK ÉNEK.

(A VII. kör 2. alköre: Önmaguk ellen erőszakoskodók. Hárpiák.
Pier delie Vigne. Lano. Sant' Andrea. Rocco de Mozzi. Lotto degli Agli.)

TIZENNEGYEDIK ÉNEK.

(A VII. kör 3. alköre: Isten ellen erőszakoskodók. Capaneus. A krétai bálvány.
A pokolfolyók eredete.)

TIZENÖTÖDIK ÉNEK.

(A VII. kör 3. alköre: Erőszakosak a természet ellen. Brunetto Latini.)

TIZENHATODIK ÉNEK.

(Guido Guerra. Tegghiajo Aldobrandi. Jacopo Rusticucci. Guglielmo Borsiere.
A zuhatag. Geryon.)

TIZENHETEDIK ÉNEK.

(Erőszakosak a művészet ellen. Uzsorások. Gianfigliuzzi.
Ubbriachi. Scrovigni. Leszállás a VIII. körbe.)

TIZENNYOLCZADIK ÉNEK.

(A VIII. kör 1. alköre: Csábitók. Venedico Caccanimico. Jázon.
A 2. alkör: Hizelgők. Alessio Intermini. Thais.)

TIZENKILENCZEDIK ÉNEK.

(A VIII. kör 3. árka: Simoniacusok. III. Miklós.)

HUSZADIK ÉNEK.

(A 4. árok: Jósok, kuruzslók, Amfiaraos. Tiresias. Aronta. Manto.
Eurypylos. Scotus. Bonatto Guido. Asdente.)

HUSZONEGYEDIK ÉNEK.

(Az 5. árok: Vesztegetők, hivatalkúfárok. A luccai tanácsos. Bonturo Dati.)

HUSZONKETTEDIK ÉNEK.

(Navarrai Giampolo. Fra Gomita. Zanche Mihály. Az ördögök czivódása.)

HUSZONHARMADIK ÉNEK.

(A 6. árok: Képmutatók. A "vig barátok." Kaifás. Annas. Catalano barát. Loderingo.)

HUSZONNEGYEDIK ÉNEK.

(A VIII. kör 7. árka: Tolvajok. Vanni Fucci.)

HUSZONÖTÖDIK ÉNEK.

(Cacus. Brunelleschi Agnello. Buoso degli Abati. Puccio Sciancato.
Cianfa Donati. Guercio Cavalcanti.)

HUSZONHATODIK ÉNEK.

(A 8. árok: Gonosz tanácsadók, Ulysses. Diomedes.)

HUSZONHETEDIK ÉNEK.

(Guido Montefeltro)

HUSZONNYOLCZADIK ÉNEK.

(A 9. árok: Vízályt szerzők. Muhamed. Ali. Fra Dolcino. Pier da Medicina.
Curio. Mosca. Bertran de Born.)

HUSZONKILENCZEDIK ÉNEK.

(Geri del Bello. - A VIII. kör 10 árka: Hamisítók. Griffolino d'Arezzo. Capocchio.)

HARMINCZADIK ÉNEK.

(Gianni Schicchi. Mirrha. Ádám mester. A trójai Sinon.)

HARMINCZEGYEDIK ÉNEK.

(A pokol feneke. - Az óriások kútja. Nimród. Efiates. Antaeus.
Leszállás a pokol fenekére.)

HARMINCZKETTEDIK ÉNEK.

(A XI. kör: Az árulók. - 1. alkör: Caina. A mangonai grófok. Focaccia.
Mascheroni. Camicione de' Pazzi. A 2. alkör: Antenora. Bocca degli Abbatì.
Buoso da Duera. Beccheria. Soldamer. Ganelon Tebaldello. Ugolino.)

HARMINCZHARMADIK ÉNEK.

(Folytatás: Ugolino és Ruggieri érsek. A 3. alkör: Tolommea.
Alberigo barát. Branca d'Oria.)

HARMINCZNEGYEDIK ÉNEK.

(A 4. alkör: Giudecca. Lucifer. Judás. Brutus. Cassius.
A föld középpontja. Fel a csillagokhoz.)

ELŐSZÓ.

A ki Dante »isteni« költeményét eredetiben ismeri, talán meg is ütődik egy oly szokatlan vállalaton, mely a Divina Commedia páratlanul szép termináit prózába merészli átírni. Nekem, a ki e »szentségtörő« kísérletre mégis vállalkoztam, annál kevésbbé lehetne megbocsátani ezt a merényletet, mert magam is hosszú évek óta tanulmányozom Dantét, tehát kifejlődhetett már bennem még az alaki technika iránt is a kellő kegyelet. És hogy mégis elszántam rá magamat, csak az volt az oka, hogy a magyar művelt közönséggel, mely eredetiben nem élvezheti még a költeményt, a símábban folyó próza nyelvén kedveltessem meg. Az én Dantémnak hasznát

veszik majd hallgatóim is, a kiknek az olasz nyelvet és irodalmat tanítom a kolozsvári egyetemen. Középiskoláink ifjúsági könyvtárai szintén juttatni fognak bizonyára egy kis helyet a világirodalom e remekének, mely egy egész kor összes tudását és érzelmeit, reményeit és szenvedéseit tükrözi vissza és századokon keresztül lelkesített egy egész nemzetet hazaszeretetre, a míg végre kivívhatta egységét, szabadságát.

Nem csupán kivonatos vázlatot adok, hanem ezúttal a »Pokol« teljes szövegét. Némi kihagyással csak Francesca tragédiáját és még egyik-másik helyet kellett hoznom, az ifjúságra való tekintettel. Az itt-ott elkerülhetetlenné vált magyarázatot zárjel közt a szövegbe szövöm, hogy az olvasást ne kelljen lépten-nyomon megszakgatni.

Ilyen nemű munka, tudtommal, nincs a nagy Dante-irodalomban. Az olaszok eredetiben olvassák, náluk tehát nincs szükség prózai átdolgozásra, a többi nemzetek Dante-fordításai pedig nem a nagy közönség közvetlen igényeinek figyelembe vételével készültek s legtöbbször a vers technikáját forszírozzák, nem ritkán az értelem rovására.

Úgyde mainapság csak az anyanyelvünkön írott, még pedig kitűnő költeményeket olvassuk élvezettel; a külföldi remekek verses fordítását akár divatból, akár kényelemszeretből, kénytelen-kelletlen szokta forgatni a legtöbb ember. Azért tesznek jó szolgálatot Homeros prózai átdolgozásai a kezdő fokon, mert a tárgyi érthetőség megkönnyebbültével előbb kedve támad az olvasónak ahhoz, hogy az eredeti forrást fölkeresse.

Hadd legyen meg Dante tanulmányozásában a természetes átmenet. Olvassa el a magyar közönség először az én prózai átdolgozásomat, azután fogjon Szász Károly csengő rímes fordításához; végre az legyen a harmadik lépcső, hogy magát az igazi Dantét nézze meg, a maga gyönyörű nyelvében, a maga bámulatos nagyszerűségében.

Ha az a közönség, melynek könyvemet szántam, szívesen fogadja a nagy trilógiának ezt az első részét, minél előbb kiadom a »Divina Commedia« második és harmadik részét is, a Purgatoriumot és a Paradicsomot.

Kolozsvár, 1896. évi június hó 10.

Cs. Papp József.

BEVEZETÉS.

Dante Alighieri Flórenczben, 1265. májusban született, tehát 1300-ban, a költemény cselekvésének idejében »az emberi élet fele-útján« volt. A biblia is a 35-ik évet tartja annak. Az 1300. évben volt Rómában a nagy jubiláris búcsú. Fordulópont a költő életében. Ekkor jött rá sok csalódás és tépelődés után, hogy élete addig nagy tévedés volt: eltévedt a sötét erdőben. Sötét erdő alatt a bűnökbe merült ember lelki állapotát érti, meg azt az országos nagy zűrzavart és nyomort, a melybe szerencsétlen hazáját a polgárháborúk sodorták s őt is hazátlan bujdosóvá tették. Száműzetésben halt meg, Ravennában, 1321. szeptember 14-én.

A nagy allegoriának, az Isteni Színjátéknak maga Dante a főhőse. De nem csak magát festi benne, hanem egész korát, az egész emberiséget, lelki életünk fejlődésmenetét, így lett a költemény a bűnös ember megváltásának, az összes népek és kivált Olaszország erkölcsi és politikai ujjaszületésének nagy hőskölteményévé. Célja az, hogy a lelki és anyagi nyomorúságból felvezessen bennünket, a halottak három birodalmán keresztül, a földi és örök élet boldogságához. Azonban boldogulásunknak főképen három akadály állja útját: az élvezetvágy, a kevélység és a kapzsiság. Az első ellenségünket a tarka, pettyes párducz; a másodikat az oroszlán; a harmadikat az örökké éhes farkas képviseli; az agár titokzatos alakja Olaszország felszabadítójának symboluma. Isten segítsége nélkül elvesznénk; hogy tehát romlás ne legyen a végünk, a Gondviselés az ész adja mellénk; ennek jelképéül választja Dante Virgilt, a római császárság költőjét. Az ő kalauzolója mellett jutunk el a földi boldogsághoz. Beatrix, a költőnek korán elhunyt, felejthetetlen kedvese, a hit symboluma, - vezet fel az örök boldogság hazájába. Lucia, syracusai vértanú, a vakok védőszentje, a megvilágosító isteni kegyelem jelképe.

Az a pokol, melyet Dante képzeletben a föld gyomrába helyez, tényleg a mi lelkünkben van meg. Ezt a zárandokútat, melyet ő a halottak három országán, a kárhozat, tisztulás és boldogság birodalmán át megtesz, mi is végigjárjuk mindnyájan, talán minden nap. Egy bűnös gondolat, mely a gyarló ember agyán oly könnyen átczikázik; egy ballépés, melyre ez a mi gyenge két lábunk annyira hajlandó: a pokol gyötrelmeivel mardossa lelkünket. A megbánás keserű, de tisztító érzése: a purgatorium. Az örök isteni igazságok szemléletében lépten-nyomon feltaláljuk a paradicsomot. És ha aznap egyéb jót nem tettünk, mint csak annyit, hogy rá gondoltunk egy kedves halottunkra és egy szál virágot vittünk ki a sirjára; vagy csak annyit, hogy megsimogattuk egy ártatlan kisgyermek fejét: abban a pillanatban is éreztük a paradicsom közellétét.

Költőnk a poklot olyan üres tölcséralakú üregnek képzei, a mely csúcsával lefelé van fordítva és a föld középpontjáig ér. A tölcsér tengelyének felső vége Jeruzsálemet, alsó vége pedig, azzal szemközt, földünk tulsó oldalán a purgatoriumot éri. A büntetések erkölcsi alapeszméje az, hogy a megrögzött bűnös nem tudván megszabadulni földi életében a bűntől, abban a lelki állapotban bűnhődik örökké, halála után, a mely lelki állapotban a bűnt elkövette. Bűnhődése a bűn megrögzöttségében s a bűneire való visszaemlékezésében áll. Kilencz körbe; s ezek egy részét megint alkörökbe osztja be. A bűnösök e sorrendben következnek: szenvedélyek rabjai, erőszakosak, csalók, árulók. Minél mélyebben vannak a lelkek, annál súlyosabb természetű bűnért lakolnak.

A »Pokol« 34 énekből áll, 4720 sorból, összesen 33444 szóból.* - Terzináit, a pokol kapujának feliratában mutatjuk be:

"Per me si va nella città dolente,
Per me si va nell' eterno dolore,
Per me si va tra la perduta gente.
Giustizia mosse 'l mio alto Fattore;
Fecemi la divina Potestate,
La somma Sapienza, e 'l primo Amore.
Dinanzi a me non fur cose create,

Se non eterne, ed io eterno duro.
Lasciate ogni speranza, voi ch' entrate!"

Maga Dante »falusi ének«-nek nevezte költeményét. Az »isteni« jelzőt csak százötven évvel halála után illesztették a címe elé. »Commediá«-nak azért nevezte, mert - saját szavai szerint - rosszal kezdődik, t. i. a pokollal, de szerencsésen végződik, t. i. a paradijsommal; a kezdete borzasztó és háládatlan, de a vége kíváncsú és kedves; a nyelvezete igénytelen, mert népies, a milyen nyelven a fiatal menyecskék szoktak csevegni.

<http://mek.oszk.hu/09700/09773/09773.htm#11>